Šenoino Zlateravo zlato iz povijesne perspektive

Markić, Gabriela

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:111:063321

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
UNIVERSITY OF ZAGREB
CENTER FOR CROATIAN STUDIES

Repository / Repozitorij:

Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies

zir.nsk.hr

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

GABRIELA BANOŽIĆ 2019. ZAVRŠNI RAD

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

HRVATSKI STUDIJI

Gabriela Banožić

ŠENOINO ZLATAREVO ZLATO IZ POVIJESNE PERSPEKTIVE

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2019.

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek za kroatologiju

ŠENOINO ZLATAREVO ZLATO IZ POVIJESNE PERSPEKTIVE

Završni rad

Kandidat: Gabriela Banožić

Mentor: prof. dr. sc. Darko Vitek

Zagreb, lipanj 2019.

Sadržaj

1. Uvod 4
2. August Šenoa u arhivi.....5
3. Rekonstrukcija povijesnog vremena i prostora.....6
   3.1. Stvarni likovi i izmišljeni junaci.....8
4. Elementi zagrebačke tradicije u romanu Zlatarevo zlato.....9
5. Zaključak.....11
6. Sažetak.....12
7. Popis korištenih izvora i literature.....13

1. Uvod

Tema je ovog završnoga rada analiya povijesnog gledišta prvog hrvatskog modernog romana Zlatarevo zlato književnika Augusta Šenoe. Cilj je teme analizirati mjesto radnje, vrijeme i likove romana iz povijenog konteksta. Prema uzoru na autora romana informacije se prikupljaju pomoću brojnih znanstvenih članaka, povijesnih izvora ali i od Šenoe koji u Predgovoru romana piše o načinu prikupljanja građe za pisanje romana.
Radovi koji obrađuju temu historiografski elemenata Šenoinog romana nema mnogo. Poznati tekstovi koji obrađuju približno srodnu temu su oni Nade Klaić koja u djelu „Historiografska pozadina Šenoine pripovijetke i romana“ u kojemu analizira točnost povijesnih podataka s fiktivnim likovima i radnjom, i „Povijest Zagreba“ u kojem izlaže povijest biskupsko-kaptolskoga Zagreba i kraljevskoga Zagreba.

Prvo poglavlje analizira način autorova prikupljanja građe za pisanje romana. Također, osvrćem se na Šenonino obraćanje čitaocu u kojem se spominju brojni arhivi koje je pregledavao, te iz njih dokumentirao o povijesti Zagreba u 16. stoljeću.
Drugo poglavlje donosi povijesnu rekonstrukciju lokaliteta i vremena unutar kojeg su smješteni likovi romana. Unutar podpoglavlja analiziraju se sličnosti fiktivnih likova iz romana i stvarnih osoba u Zagrebu u 16. stoljeću.
Treće poglavlje je osvrt na zagrebačku etnološku baštinu i tradiciju koja se prikazuje u brojnim scenama unutar romana, bazira se na kontekst tradicije koja je aktualna i danas.

2. **August Šenoa i arhivska istraživanja**

August Šenoa je rođen 1838. u gradu Zagrebu koji sredinom 19. stoljeća postaje središtem industrijskoga, gospodarskoga ali i kulturnoga života hrvatskoga naroda. Šenoa upravo u gradu Zagrebu piše svoja estetski vrijedna ali i žanrovski raznovsna književna djela koja ga s pravom dovode do titule najčitanijeg hrvatskog pisca svih vremena. Hrvatsku književnost je kanonizirao i postavio ravnopravnom s modernom europskom književnošću. Modelirao je historiografsku fikciju koja je postala temeljem povijenog romana naraštajima koji dolaze poslije njega. Upravo u tom povijesnom žanru napisao je svoje najslavnije dijelo Zlatarevo zlato, koje se smatra prvim modernim romanom hrvtaske književnosti. (Jurišić, M. 2004., 333.-334.) Šenoa prije samog pisanja romana zalazi u povijesne arhive grada Zagreba u kojima pronalazi historijografski materijal kao podlogu za fikcijsku radnju romana. „ Premečući u arhivu grada Zagreba stare zaprašene bartije, u koje od sto godina nije bila ruka dirnula, naiđoh i na ljutu i krvavu pru među silnim podbanom Gregorijancem i građanima zagrebačkim... A ja otresi prašinu, i eto pred mojim očima crno na bijelo zašto se podban i Zagreb razvadiše i zašto da je silni velikaš pao.“ (Šenoa, 1871./2004.: 5)
August svojim vjerodostojnim književno-istraživačkim radom dobiva povjerenje čitateljske publike 19. stoljeća ali i publike danas, te joj zorno prikazuje dijelić ne tako davne prošlosti Zagreba. Vjerodostojnost povijesnih činjenica podkrepljuje tumačem koji se proteže na 24 stranice, a u njemu zapisuje povijesna vrela kojima se koristio i tumače stranih riječi. Postupci kao takvi osigurali su mu povjerenje za niz slijedećih povijesnih romana i pripovijetki u kojima nije koristio tumače kao podkrijepu točnosti povijesnih podataka. Ozbiljan istraživački temelj hstoriografskih elemenata objašnjava i u tumaču u kojem piše: „ Da se vidi ukoliko je ovaj roman crpljen iz povijesti i da se neka mjesta pobolje razumiju, dodajem evo ovaj tumač. Reci se broje odozdo.“(Šenoa, 1871./2004.:289) Najčešće spominjana arhivska povijesna djelu unutar tumača romana su ona
Adama Blatazara Krčelića, *„Historia ecclesiae Zagrebiensis“*[1] i *„Povijest Medvedgrada“* Ivana Kukuljevića Sakcinskog.[2]

[1] Krčelić, Baltazar, Adam (1715.-1778.) hrvatski povijesničar i teolog koje je napisao povijest zagrebačke Crkve *Historiarum cathedralis ecclesiae Zagrabiensis,* u kojem opisuje slijed biskupa od 1091. -1906. godine.
[2] Kukuljević, Sakcinski, Ivan (1816.-1889.) hrvatski povjesničar, književnik i političar. Napisao rraspravu „Događaji Medvedgrada“ u kojoj piše o povijesno utvrdi Medvedgra i legendama i pričama koje su vezane uz nju. (file:///C:/Users/Gabriela/Downloads/Essehist_6_39_49.pdf)

3. Rekonstrukcija povijesnog vremena i prostora

U romanu Zlatarevo zlato spominju se brojni poznati lokaliteti grada Zagreba koji su kako u 16. Stoljeću, tako i danas središta društvenih zbivanja. Šenoa svoj roman započinje točnim datiranjem i mjestom radnje. Opisuje današnji trg Svetog Marka kao mjesto trgovanja *kramara*[3] *i piljarica*[4], te mjesto stanovanja građana plemenitaša. „Na domaku šesnaestog vijeka, za kraljevanja Makse Drugog, a banovanja Đure Draškovića, nizahu se oko župne crkve Sv. Marka oniske daščare...“ (Šenoa, 1871/2004:7) Povijest grada tijekom 16. Stoljeća u Zagreba ostati će zabilježeno kao potresno razdoblje, što zbog stvarnih potresa koji su pogodili grad u više navrata tijekom stoljeća, što zbog *potresnih* problema unutar grada. Javlja se kolektivni strah od turskih direktnih i indirektnih napada, izbija epitemija kuge, kolaju sve češći lokalni sukobi i građanski ratovi. U romanu Šenoa detaljno opisuje grad Zagreb iz svoga gledišta: „Stari kraljevski grad Zagreb, ili kako mu veljahu sami građani:

:“Slobodni, plemeniti varoš zagrebački na grčkih goricah“- bijaše u šesnaestom vijeku lica posve drukčija negoli za potlašnjih vjekova. Zagreb bijaše tvrđava...Pod kraljevski grad išla je sva zemlja među Savom i potocima Črnomercem i Medvednicom, a sred toga zemljišta plodna i široka uspinjala se predstraža gore zagrebačke, brdo poo imenu Grič.“ (Šenoa,1871/2004:41)

Hrvatska i grad Zagreb nalaze se u kraljevini zajedno s Ugarskom, unutar koje dolazi do vrhunca sukoba stare stranačke borbe oko prijestolja među nesložnim slavonskim i mađarskim velikašima.(Buntak, 1996:199) Upravljanje gradom ostalo je nepromjenjeno još od srednjega vijeka. Gradska uprava temeljila se na načelima *Zlatne bule*[5] iz 1242. Na čelu izvršnih organa bili su kapetan, bilježnik, blagajnik i poreznici koji su bili podređeni kralju. Općina Gradec i građani mogli su upravljati svojim gradom samostalno, pozivajući se na stare povlastice sve do pojave novog statuta grada Zagreba u 17.stoljeću. Kako se međuodnos Gadeca i Kaptola sve više isticao, tako su i građani Gradeca sebe nazivali *Zagrebčanima*, a općinu Gradec Zagrebom pozivajući se na pisanu ispravu kneza Krste Franskopana.(Buntak, 227)Najteži građanski sukobi u prvom razdoblju 16. stoljeća zbili su se oko Gradeca i Kaptola, te su se prvenstveno vodili zbog podjele između dvojice plemenitaša koji su birani za vladanje kraljevinom, Ferdinanda i Ivana Zapolje. Sporovi između građana Gradeca i zagrebačkog Kaptola poput nametanja prevelikih poreza od strane banske vlasti i kraljevine u Kaptolu ,do onih sitnih i povremenih izdataka za škole, crkve, gradske

[3] „kramar“; trgovac koji prodaje kramu na sajmnovima, odnosno prodaje rabljenu robu. https://jezikoslovac.com/word/tbgs

[4] „piljar“; prodavač voća i povrča na tržnici. https://jezikoslovac.com/word/audh

[5] Zlatna bula Bele 4., je bila povelja hrvatsko-ugarskog kralja Bele 4. Arpadovića zapisana u Virovitici 1242. U kojoj je zabilježeno kako je Gradec posato slobodni kraljevski grad.

službenike i dr. dovele su do još veće nesloge. Unatoč općoj oskudice Zagrepčana i neprijateljske netrpeljivosti susjednih Gradeca i Kaptola najveća kriza na brdu Gradec odvijala se za vrijeme banovanja bana Krste Ungada i njegova podbana Stjepana Gregorijanca. Upravo ta mučna borba između Zagrepčana i bana, te njegova podbana poslužila je Augustu Šenoi kao odlična povijesna shema na kojoj će temeljiti svoj roman Zlatarevo zlato.(Buntak,1996:242-249) Podmirivanje brojnih poreza i nameta kraljevini i banu Zagrepčani su namirivali iz prihoda gradske općine. Prihodi su pristizali od tržišnih pristojibi, najmova zgrada, zemlje i vinograda, novo nastalih gradskih naselja poput Vrhovca, Ljubljanice, Bankovića i Ilijašića koji su bili podložni gradskoj općini davati skromne dodatne prihode. Trgovina i obrt su bile najvažnije gospodarske grane iz koji je grad crpio znatne prihode. Problemi unutar trgovine poput rivalstva između Gradeca i Kaptola, konkurecije između seljaka i plemića, monetarne poteškoće te ograničenja trgovaački puteva zbog turskih osvajanja nisu dopuštala razvoj trgovine u smijeru svjetske trgovine. Ipak, ratne prilike i obrana zemlje potaknule su kako vlasteline tako i seljake za većom potrebom novca. Više su proizvodili, čime su više i zarađivali. Sredinom stoljeća uspostavljaju se trgovačke veze s Venecijom i Nizozemskom od strane velikaša koji su u 15. stoljeću kršili privilijegije zagrebačkih trgovaca i dovodili ih u neprilike. (Buntak,1996:255-258) Sve nabrojene nedaće koje su zadesile kraljevski grad nisu bile za usporediti s onim najgorim, „krvnicima“ grada koji kako kaže Šenoa bijahu najbliži susjedi. Biskup i Kaptol. Upravo ta društvena skupina ljudi udružena sa gospodom velikašima bijaše na najgorem glasu kao bezbošci i lihvari koji su otimali i palili sve što su htjeli. Uprava kaptolskog naselja je bila u rukama biskupa i kanonika te je Crkva vladala cijelim područjem. Unutar crkvene hijerarhije Kaptola događale su se brojne nepravde i svađe među kanonicima koji su uživali u blagodatima svoje časti. Većinom se na poziciju dolazilo pomoću rodne predodređenosti od strane biskupa i kraljeva.

Šesnaesto stoljeće grada Zagreba prestavlja turbulentno razoblje u kojem se nalazila čitava Hrvatska. Završetkom stoljeća završava i najstarija i epoha grada Zagreba, srednjovjekovana. Nakon nje uslijediti će promjene u načinu upravljanja, urbanističkoj koncepciji i strukturi samoga grada. Upravo te promjene unutar gradova pokazatelji su općeg političkog stanja u zemlji koje su pojavom novih društvenih i gospodarski okolnosti potaknule razvoje ovoga glavnoga grada.

3.1.Stvarni likovi i izmišljeni junaci

Roman Zlatarevo zlato donio je pregršt imena i prezimena ondašnjih stanovnika grada Zagreba koji su znatno utjecali na povijest grada ali i na razvoj fabule Šenoinog romana. Likove unutar romana možemo razvrstati u četiri društvene skupine, intrigante likove, povijesne likove, likove običnih

ljudi te ljubavne likove. Svaka skupina likova ima svoj svrhu unutar radnje, te se njihovi karakteri ne razvijaju, već ostaju podijeljeni prema crno-bijeloj karakterizaciji likova. Jedno od najpoznatijih imena iz romana je zasigurno Dora Krupić koja utjelovljuje prosječnosti i jednostavnost ondašnjeg građanstva. Dora je predstavljena kao deheroriziranа junakinja koja svojom realnom prisutnošću okupira čitateljsku publiku kroz radnju romana. Njezino ime je metaforizirani naslov romana, ona je nositeljica idealizirane karakterizacije lika, te nositeljica romatične fabule romana. Prema povijesnim izvorima prezime Krupić ostaje zabilježeno kao plemenitaško prezime podrijetlom iz turopoljkog kraja. Prvo ime koje se spominje još na početku 15. stoljeća jest Benedikt Krupić koji je ženidbom došao do visoke pozicije u plemenitaškom krugu Turopolja. Obitelj Krupić u kasnijim naraštajima spominje se u svezi s vlasništvom rezidencije u Gradecu. Kao i većina tadašnjeg nižeg plemstvaa bavili su se trgovinom kao dodatnim izvorom prihoda. Iz izvora se saznaje kako je u naraštajima obitelji Krupić postojala dva zlatara koji su boravili u Gradecu za vrijeme kraljevanja Maksimilijana II prvi spomenuti je Matija, on se osim zlatarstvom bavio i sudskim radom unutar kojega je rješavao noge sporove između gradski i kaptolskih kmetova. Međutim, Matija Krupić se ne zadržava dugo na funkciji sudca zbog prerane smrti. Drugi zlatar Krupić pod imenom Petar poslužio je Šenoi kao savršena povijesna pozadina fabule romana. O Petru Krupiću zabilježeno je mnogo povijesnih podataka, od toga da je imao ženu pod imenom Doroteja, do toga da je bio veliki zemljoposjednik u zagrebačkim naseljima, do onog najpoznatijeg, sukob između njega i podbana Stjepana Gregorijanca. Spor se vodio oko ključeva Kamenitih vrata koja su bila izlaz iz grada. Petar koji ih je posjedovao ključeve uvijetno rečeno nije dopustio da ih ima i Stjepan, zbog toga dogodilo i samo ranjavanje Petra Krupića. Cijeli slučaj sukoba je imao veliki odijek tako da se spor odvijao i na samom kraljevskom sudu. Sporna kćerka iz romana, Dora Krupić, ipak je dio fikcije Augusta Šenoe.(Miljan,2011:118-120) Drugi izvodvojeni lik poznata je povijesna ličnost Kaptolskog Zagreba. Stjepan Gregorijanec sporedni, intrigantno okarakterizirani lik pojavljuje se na samom početku romana, te služi kao pokretač središnjeg sukoba i kulminacije fabule. Kroz radnju njegov je lik dostojanstven i uzvišen ali i podložan mišljenjima drugih ljudi. Šenoa ga jasno opisuje rječima: „Tamna bijaše mu put, crna kratka kosa, crna i dugačka brada. Vrh krupna i široka nosa uspinjalo se široko, uglasto čelo.Ispod crnih očiju skočile jake kosti iz krupnog lica,a debele usne sse stiskale-sve znakovi bistre glave, smjela duha, neodoljive volje.“(Šenoa, 1871/2004:18) Prema povijesnim izvorima Stjepan Gregorijanec bio je hrvatski podban i župan Zagrebačke i Križevačke županije pred kraj 16. stoljeća. Obnašao je dužnosti kapetana, bio akter u susedgradko-stubičkom sukobu s Franjom Tahijem, ali najpoznatiji je uprvao zbog brojnih zemljišnih sporova između njega i građana Gradeca.[6] Njegova ličnost kako u povijesnim izvorima, tako i u romanu ostavlja jasan opis

[6] http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=23283#top

povlaštenog sloja društva u 16. stoljeću. Izdvojeni likovi romana, Dora Krupić i Stjepko Gregorijanac nisu glavni pokretači radnje romana, ali prema izvorima koji su srodni ovoj temi, su najviše spominjani u literaturi i izvorima. Uvidom u literaturu zaključujem da je tema ovo rada relativno istražena. Konkretni povijesni podatci ljudi koji nisu dio Šenoine fikcije a spominju se u romanu su većinom u privatnom vlasništvu obitelji. S druge pak strane, mnoge srodne teme o povijesti Zagreba ali i roman, donijele su bolji uvid u prošlost glavnoga grada. Potaknule su turistički interes i obnavljanje nekih već zaboravljeni obrta kojima su se ljudi bavili.

4.Elementi zagrebačke tradicije u romanu Zlatarevo zlato

Predaje o potoku Medveščaku, znamenitim Kamenitim vratima i zdencu Manduševcu hrvatski etnolozi daju veliki značaj u konetekstu entnološkog i tradicijskog obilježja grada Zagreba. Šenoa je savršeno ukomponirao ova tri znamenita simbola Zagreba u mjesta radnje svog romana. Kamenita vrata su čak imala veliki značaju sa samim pokretanjem središnje radnje, te povijesni izvori i dokumentacija donose podatke da su osim današnje kulturno-entološke značajke u prošlosti imale izrazitu funkciju. Kamenita vrata u prošlosti su služila kao jedna od četiriju ulaznih vrata zidina starog Gradeca. Nalaze se na istoku nekadašnje gradske fortifikacije, a građena su u razdoblju od 1242. do 1266. Entološki značaj Kamenitih vrata dobiva na značaju tek krajem 17. stoljeća kada su „vrata „ prestala biti obrambeni bedem od prodora Turaka“. Kamenita vrata su poznata i po vjerskoj usmenoj predaji o kojoj piše i Šenoa u „Člancima i kritikama“. Najpoznatija legenda govori o događaju koji je vezan uz onu sa slikom Majke Božje. Postoje dvije verzije legende zapisane u knjigama, prva legenda veže se za 18. stoljeće, a prema usmenoj predaji zapisao ju je *Krčelić* u svojem djelu *Annue*[7]. Legenda glasi kako je krajem 18. stoljeća Zagreb zadesio veliki požar u kojemu je stradao veliki dio Gornjega grada i Kaptola. Iako su i sama Kamenita vrata bila oštećena najznamenitijom za taj događaj smatra se slika Majke Božje koja je bila smještena na zidu oltara sagrađenog unutar Kamenitih vrata. Naime, slika je nađena u pepelu potpuno ne oštećena. Druga legenda koju nam priča August Šenoa u svome djelu *Članci i kritike* datira u ranije razdoblje.

[7] Krčelić, Baltazar, Adam- rođen je 1715. Godine u selo nedaleko od Zaprešića, bio je hrvatski povijesničar ,pravnik i teolog. Za povijesne izvore banske Hrvatske napisao je djelo Annuae sive historia ab anno inclusive 1748. et subsequis (1767) ad posteritatis notitiam, koje su svojevrsni memoari i kronike iz političkog i kulturnog života u 18. Stoljeću. (http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=33820)

Godine 1674. nepoznati prosjak je iz ogorčenje podmetnuo požar u kojemu je stradao veliki broj kuća i nadograđeni toranj sv. Marka. Vatra se širila Gornjim gradom skroz do Kamenitih vrata te je tamo čudnovato bila obustavljena. Vjerovanja su govorila kako je za obustavu požara bila zaslužna čudotvorna slika Majke Božje. Upravo iz ova dva navedena izvora veliki broj vjernika je upoznalo se s legendom koja se i danas štuje, te *Majku Božju Kamenitu* smatraju zaštitnicom.(Marks, 1996: 371-374)

***

Današnji Zagrebački glavni trg nazvan po banu Josipu Jelačiću, sadrži jednu ona najprepoznatljivijih fontana u Hrvatskoj, pod imenom Manduševac. Na mjestu danjasnje fontane u prošlosti se nalazio zdenac istoga imena. Zdenac Manduševac u vrijeme srednjeg vijeka bio je najvažnijim izvorom pitke vode za čitavo predgrađe. Stari Zagrepčani Manduševac nisu smatrali samo izvorom vode kojim su se oprskbljivali i ljudi i stoka, on je bio sjecište ondašnjeg društvenog života. Postoje brojne predaje o tome da je Maduševac bio mjesto na kojem je grad Zagreb dobio ime. Jedna od najiteresantijih je ona Ivana Tkalčevića koji piše kako je za vrijeme velike suše u 14. stoljeću ban sa svojom žednom vojskom prolazio pokraj lokaliteta Manduševca te je snažno zabio svoj mač u zemlju iz koje je potekao izvor pitke vode. Ban je uvikao svojim vojnicima: „Zagrabite!“, te je po tome grad i dobio ime.(Marks,1996:359-361)

***

Potok Medveščak, u izvorim i usmenoj tradiciji je zapamčen kao stoljetna granica između susjednih gradova, kraljevskog grada Gradeca i biskupskog Kaptola nezaboravan je simbol grada Zagreba. Potok svojim dugim tokom od izvora povrh Kraljičina zdenca, do utoka u Savu, veže brojne legende i priče starih Zagrepčana, te otkriva brojne svoje funckcije u kojima je pomogao ondašnjem čovjeku. Uz dolinu potoka u prošlosti se odvijao raznoliki urbanistički život, od običnih prosječnih građana, obrtnika i trgovaca, do mjesta gdje se javlja industijalizacija, manifaktura i kulminacija društvenog života. Sam tog potoka mjenjan je u više navrata, usporedno s njim dolazi do otvaranja mlinova, obrta ali i parkova koji si postali središtem aktivnog društvenog života. Nažalost, zbog regulacije protoka vode u 19. stoljeću dolazi do nadsvođenja u podzemlje. Upravo zbog toga, na jednoj od najpoznatijih ulica u Zagrebu poput Tkalčićeve, više se ne može vidjeti potok koji teče u središtu grada. (Kljajić, 2006:149,151)

Osim navedenih spomenika i simbola grada Zagreba, važno je spomenuti upravo Šenou kao velikog promotora grada, koji je u literaturi temeljito istražio povijesno-kulturnu tematiku grada.Matoš zorno prikazuje odnos Zagreba i Šenoe, naziva ga *najzagrebačkijim sinom* koji je literarnim radom

nanovo ispričao pomalo zaboravljenu prošlost glavnoga grada. Spomenik izgrađen njemu u čast smješten je u Vlaškoj ulici u kojoj je i rođen. Mnogi kritičari govore kako taj spomenik odražava Šenoin karakter. Monumentalan i jednostavan, prikazuje Šenou koji promatra svoj grad i svoje sugrađane, baš kao i u njegovim djelima.(Nemec, 2010.)

5. Zaključak

Temeljem analize navedene literature, zaključujem da je tema završnog rada u hrvatskoj istražena ali nedovoljno. Primjerice, radovi na srodnu temu bili su vezani ili za Šenoina djela čija se radnja također veže za grad Zagreb poput Prijana Lovre, Zagrebulja i Povijestica ili je riječ od znanstvenim djelima povijesti Zagreba u 16. stoljeću. Analizom fabule romana i povijesnih izvora, elaborirana je točnost povijesnih podataka unutar romana. Smještanje radnje u kontroverzno 16. stoljeće opisano je preciznom datacijom vremena i ljudi toga doba. Povijesne ličnosti kraljeva, banova, biskupa ali i zagrebačkih plemićkih obitelji uključeni su razvoj radnje romana, gdje svaka ličnost ima svojevrsnu funkciju pripovijedača svakodnevnih zbivanja u 16. stoljeću. Također, Šenoinim vještim spisateljskim perom čitateljska publika je toliko zavoljela junakinju romana zlatarevo zlato, Doru Krupić da joj je posvetila vlastitu ulicu i kulturni spomenik kao vjeran prikaz prošlosti zagrebačkih ljudi. August Šenoa kao naš prvi urbani pisac, odabrao je baš svoj rodni grad Zagreb za trajnom literarnom opsesijom, dok je grad Zagreb u novije vrijeme postao zaštitnim znakom njegova stvaralaštva.

6. Sažetak

U ovom se radu prikazuje povijesna persprektiva vremena i prostora romana Zlatarevo zlato. Usporedno se analiziraju točnosti povijesnih podataka sa razvojem fabule i likovima unutar djela. Krnološki se prati tijek radnje s tijekom povijesnih događanja u gradu Zagrebu u 16. i sredinom 17. stoljeća. Također, osvrće se i na elemente zagrebačke tradijicije koji su postali temeljem turističkih znamenitosti grada Zagreba.

Ključne riječi: Šenoa, Zagreb, Zlatarevo zlato, povijest Zagreba, obitelj Krupić, Kaptol, Gradec

7. Popis korištene literature i izvora

Buntak, Franjo. (1996.) *Povijest Zagreba*: Zagreb u 16.stoljeću, Zagreb:Nakladni zavod matice Hrvatske

Marks, Ljiljana. (1996.) >>Zagrebačka usmena tradicija između ljubavi i politike <<, u: *Narodna umjetnost: hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku*, Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, str. 359-374

Miljan, Suzana. (2011.) >>Plemićka obitelj Krupić iz Velike Mlake u 15. i 16. Stoljeću.<<, u: *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti,* Zagreb, Vol. 29, str. 111-120

Nemec, Krešimir. (2010.) *Čitanje grada: Urbano iskustvo u hrvatskoj književnosti,* Zagreb: Naklada LJEVAK, str. 5-46

Kljajić, Ivka. (2006.) >>Potok u srcu Zagreba – Uz potok medveščak od izvora do ušća<<, u:

Kartografija i geoinformacije, Zagreb, Vol.5, No5, str. 149-151

>>Gregorijanec, Stjepan<< (2017.) *Hrvatska enciklopedija: Leksikografski zavod Miroslav Krleža,* Inc: http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=23283 (zadnja izmjena,2017.)

Šenoa, August. (2004.) *Zlatarevo zlato,* Zagreb: Večernjakova biblioteka, str. 5-335